

Київський національний університет культури і мистецтв

КАФЕДРА ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІНДУСТРІЇ ДОЗВІЛЛЯ

 <p>ФАКУЛЬТЕТ ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ФЕШН ТА ШОУ-БІЗНЕСУ</p>	Назва дисципліни	Семіотика культури	
	Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий), PhD	
	Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
	Спеціальність	034 Культурологія	
	Освітньо-наукова програма	Культурологія	
	Форма навчання	денна	
	Адреса викладання	вул. Євгена Коновальця, 36	
	Кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра івент-менеджменту та індустрії дозвілля	
	Семестри	II	
	Обсяг	Загальна кількість годин	<i>120</i>
		Кількість кредитів	<i>4</i>
		Лекції	<i>46</i>
		Практичні заняття	<i>0</i>
		Самостійна робота	<i>74</i>
		Форма звітності	іспит (II семестр)
Тип дисципліни (обов'язкова/вибіркова)		Блок Б (вибіркова)	
Мова навчання	Українська		
Викладач	Оборська Світлана Валентинівна		
Контактна інформація	kafedra_im@i.ua		
Програма дисципліни			

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Курс спрямовано на розширення уявлень студентів освітньо-наукового ступеня доктора філософії (PhD) про семіотику культури, яка відображає проблеми розвитку та існування культури як знакової системи.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Семіотика культури» є ознайомлення студентів зі специфікою існування культури як знакової системи, концепціями семіотики культури, формування у студентів уявлень про основні підходи та напрямки семіотичного аналізу культури.

Завдання:

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Семіотика культури» є освітлення розвитку семіотики як гуманітарного знання, формування основних понять, термінів і категорій семіотики як емпіричного і теоретичного знання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Семіотика культури» є проблеми розвитку семіотики як гуманітарного знання.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні **знати:**

- категоріальний апарат, основні поняття семіотики культури;
- специфіку напрямків семіотики культури в контексті гуманітарного знання;
- концепції та методологію семіотики культури;
- розвиток семіотичних систем і законів;
- розвиток семіотики як емпіричного і теоретичного знання;
- характеристики прогностичного комплексу знаків;
- характеристики та типологію знаків;
- основні види соціальної семантичної інформації.

Студент повинен **вміти:**

- використовувати методологічні підходи та категорії семіотики культури;
- розуміти специфіку напрямків семіотики культури в контексті гуманітарного знання;
- виявляти знакову взаємодію у знакових системах;
- розуміти особливості генези семіотики культури;
- переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву;
- оперувати категоріально-поняттєвим апаратом дисципліни;
- використовувати знання основних напрямків та шкіл в семіотиці для культурологічного аналізу;
- аналізувати будь-яке соціокультурне явище як знакову систему;
- застосовувати набуті знання у власних авторських культурних проектах.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години / 4 кредити ECTS.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспіранти повинні набути такі програмні компетентності:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

- здатність до самостійного формування й неперервного удосконалення системного наукового і загального культурного світогляду.

фахові:

- здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і суміжних галузях.

У результаті опанування навчальної дисципліни аспіранти повинні набути такі програмні **результати навчання:**

- здійснювати наукове дослідження згідно з основоположними принципами наукового пізнання.
- здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел.
- здійснювати формування й неперервне удосконалення власного наукового і культурного світогляду.

Міждисциплінарні зв'язки:

«Теорія культури», «Соціальна і культурна антропологія», «Культуротворчі виміри мистецтва».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **розділів:**

1. Семіотика в системі гуманітарного знання
2. Знакові системи в культурі

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

РОЗДІЛ 1. СЕМІОТИКА В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ

ТЕМА 1.1. ПРЕДМЕТ І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Предмет та задачі, структура та функції семіотики культури. Семіотика культури в системі гуманітарного знання. Історія терміна «семіотика». Семіотика: терміни, поняття, закони. Витоки семіотики культури. Структура курсу, форми і методи його вивчення. Особливості досліджень семіотики культури. Літературні джерела, їх характеристика.

ТЕМА 1.2. СЕМІОТИКА ЯК ВЧЕННЯ ПРО ЗНАКИ

Поняття про «знак». Основні групи знаків, представленні в суспільстві. Призначення знаків. Проблема класифікації знаків. Форма і зміст знака. Різноманітність знаків в середині знакової системи. Смісл і втілення знаків. Поняття і основні види «соціальної семантичної інформації».

ТЕМА 1.3. ФУНКЦІОНАЛЬНІ КАТЕГОРІЇ ЗНАКІВ

Розряди знакових утворень. Знаки що створюють, передають і зберігають культуру за допомогою комунікацій. Знак-сигнал, що є знаряддям культури. Знак соціалізований. Знак рефлексивний (знак-рефлексія). Знакова система як сукупність фактурно-однорідних знаків (наприклад, знаків усної та письмової

мови, знаків танцю, музики і зображення, костюмних і архітектурних знаків, знаків-знамень і ін.). Створення комплексних знакових творів - повідомлень або мовних актів, театральних-сценічних творів, текстів масової комунікації. Усно-мовне повідомлення пов'язано з інтонацією, жестом, мімікою. Семіотична система - організована сукупність знакових систем (наприклад, прикладних мистецтв, обрядів, ігор та ін.) між якими виявляються стійкі відповідності. Семіотична система мови: артикуляційно-фонетична система і ідеографічна система знаків.

ТЕМА 1.4. РОЗВИТОК СЕМІОТИЧНИХ СИСТЕМ І ЗАКОНИ СЕМІОТИКИ

Основні принципи побудови знакових систем. Лінійно структуровані системи. Циклічно структуровані знакові системи. Статичні системи запису, представлені через формули чи математичні способи. Онтологічні і знакові системи. Відкриті та закриті знакові системи. Принципи дій зі знаковими системами: принцип відповідності, принцип формалізації (формальної логіки), принцип наслідування правил знакових систем, принцип доповнення. У. Еко про відкритість знакової системи. Поняття ентропії як ступені невизначеності системи. Принцип відкритості в сучасній культурі.

ТЕМА 1.5. СЕМІОТИКА ЯК ЕМПІРИЧНЕ І ТЕОРИТИЧНЕ ЗНАННЯ

Семіотика як емпіричне знання. Соціальні знакові системи і їх функціонування в суспільстві. Дослідження історичних процесів освіти і становлення соціальних знакових систем, Закономірності розвитку і функціонування семіотичних систем. Природа інформації і комунікативних процесів. Будову і функціонування соціальної знаковою діяльності.

РОЗДІЛ 2. ЗНАКОВІ СИСТЕМИ В КУЛЬТУРІ

ТЕМА 2.1. СЕМІОТИЧНІ СИСТЕМИ ПРОГНОСТИКИ

Теорія і практика прогнозування та розвиток взаємозв'язку з теоріями наукового передбачення, планування, програмування, проектування, управління. Прогностика - характерна риса суспільної свідомості, що складається в припущенні майбутніх подій. Знаки-прикмети. Відносини мови і знаків прогностики. Загальні характеристики прогностичного комплексу знаків. Знаки-знамення. Призначення знака-прикмети. Референт знака-прикмети. Фактура знака-прикмети. Референт знака-знамення. Системи, призначені для опису знакових референтів. Системи, призначені для пошуків знакових референтів. Системи для обробки знаків. Розвиток системи через збільшення рівня абстрактності основних знаків.

ТЕМА 2.2. СЕМІОТИЧНІ СИСТЕМИ ЗНАКІВ УПРАВЛІННЯ

Функціональне призначення знаків управління. Знаки-еталони функціонують в суспільстві як спосіб реалізації умов спільної діяльності людей. Знаки-орієнтири встановлюються в суспільстві для орієнтації людини в будь-якої новій для нього

ситуації. Знаки-команди, або знаки-сигнали, призначаються як пряма вказівка до здійснення будь-якої запропонованої дії. Знаки-команди (сигнали) лягають в основу створення автоматизованих систем управління. Матеріал і фактура знаків управління. Знаки-заходи.

ТЕМА 2.3. ЗОБРАЖЕННЯ ЯК ЗНАКОВА СИСТЕМА

Образотворче мистецтво та зображення. Зображення і бачення: форма і спосіб сприйняття. Знак зображення. Природи знаків зображення. Образотворча діяльність і референт знаків зображення. Розуміння природи, зорове сприйняття. Від зорового до образотворчого, становлення рівнів образотворчої мови. Увага в сприйнятті образної реальності. Загальні уявлення про рівні образної реальності. Образотворче та виразне, на прикладі фігур-знаків зображення. Поняття предмета і простору. Становлення рівнів образної реальності. Образотворчий образ і образотворча знакова діяльність.

ТЕМА 2.4 ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ОБРЯДОВИХ ЗНАКІВ

Особливості та функціональне призначення обрядових знаків. Матеріал обрядових знаків. Обряд як синкретичне дійство. Слово в синкретичному обрядовому дійстві. Референт обрядових знаків. Фігури і призначення обрядових знаків. почасові персональні обряди, що позначають перехід людини з однієї вікової категорії в іншу, або календарні обряди, релігійні (церковні) або державні свята, які об'єднують все суспільство; обряди, що здійснюються за обставинами, обряди, які відзначають зміни соціального статусу людини, об'єднують, як правило, весь рід, народні свята з якого-небудь нагоди. Синкретичне обрядове дійство - укладена вся духовна культура суспільства, втілена в знаках.

ТЕМА 2.5. СЕМІОТИЧНІ СИСТЕМИ ПРИКЛАДНИХ МИСТЕЦТВ

Знакова форма предмета в мистецтві. Знаки прикладних мистецтв невіддільні від своїх референтів. Призначення знаків прикладних мистецтв. Подвійна природа знаку прикладних мистецтв: поєднання матеріально-конструктивного і художньо-прекрасного. Знаки прикладних мистецтв. Мистецтво як семіотична система. Проблема знака в мистецтві. Мистецтво як засіб передачі інформації. Моделювання в мистецтві. Художній твір як структура і як можливість. Мова як матеріал літератури. Мова зображальних мистецтв. Матеріальне і духовне в знаках прикладних мистецтв. Матеріал і референт знаків мистецтв. Характер знакової комунікації в мистецтві.

ТЕМА 2.6. СЕМІОТИКА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

Структура, функції та поняття «масових комунікацій». Вплив на масову свідомість. Головні семіотичні моделі в ідеології. Використання соціального міфу в ідеологічній системі як найважливішого засобу впливу на маси. Масові комунікації

як засіб розповсюдження соціального міфу. Феномен реклами. Головні елементи рекламного повідомлення. Рекламне повідомлення як семіотичне повідомлення. Ефективна та неефективна реклама.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Тема 1.1. Предмет і завдання курсу.	4
2.	Тема 1.2 Семіотика як вчення про знаки.	4
3.	Тема 1.3. Функціональні категорії знаків.	4
4.	Тема 1.4. Розвиток семіотичних систем і закони семіотики.	4
5.	Тема 1.5. Семіотика як емпіричне і теоретичне знання.	4
6.	Тема 2.1. Семіотичні системи прогностики.	4
7.	Тема 2.2. Семіотичні системи знаків управління.	4
8.	Тема 2.3. Зображення як знакова система.	4
9.	Тема 2.4. Особливості обрядових знаків.	6
10.	Тема 2.5. Семіотичні системи прикладних мистецтв.	4
11.	Тема 2.6. Семіотика масових комунікацій.	4
Усього годин		46

ВИДИ РОБІТ І ЗАВДАНЬ. ІНСТРУМЕНТАРІЙ НАВЧАННЯ

Види робіт для засвоєння курсу:

Пошук та обробка інформації з різних джерел до запропонованих тем. Формування категоріального апарату до запропонованих тем.

Написання наукової доповіді на запропоновану тему.

Підготовка презентації в power point на запропоновану тему.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Оцінювання (усних повідомлень, аналізу наукової й навчально-методичної літератури, самостійна робота за темами і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
84–89	B	добре	
74–83	C		
66–73	D	задовільно	
61–65	E		
21–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Балинська О.М. Семіотика права : монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 416 с.
URL:http://www.nbuviap.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Balunska.pdf (дата звернення: 05.09.2020).
2. Бразговская Е. Е. Семиотика. Языки и коды культуры. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 187 с.
3. Гринев-Гриневиц С. В., Сорокина Э. А. Основы семиотики. Москва : Издательство «ФЛИНТА», 2012. 256 с. pdf URL:<https://studfile.net/preview/3350624/> (дата звернення: 05.09.2020).
4. Ділі Дж. Основы семіотики. / Перекл. з англ. та наук. ред. Анатолій Карась. Львів : Арсенал, 2000. 252 с.
URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Deely_John/Osnovy_semiotyky.pdf? (дата звернення: 12.10.2020).
5. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
6. Мечковская Н.Б. Семиотика: Язык. Природа. Культура: Курс лекций. Москва : Академия, 2007. 432 с.
URL:https://www.academia.edu/20307152/Мечковская_Н_Б_Семиотика (дата звернення: 18.10.2020).
7. Потебня А. А. Символы и мифы. Избранные работы. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 257 с.
8. Семиотика культуры и искусства : монография / кол. авторов ; отв. ред. В.П. Гриценко. Москва : Русайнс, 2018. 248 с.
URL:<https://cdn1.ozone.ru/multimedia/1021929384.pdf> (дата звернення: 12.10.2020).
9. Серебренникова С.Ф. Введение в семиотику. Иркутск : МГЛУ ЕАЛИ, 2015. 112 с.
10. Соломоник А. Позитивная семиотика (о знаках, знаковых системах и семиотической деятельности) : монографія. Москва : OIMRU, 2000. Режим доступа: World Wide Web. URL: <https://refdb.ru/look/1060557-pall.html> (дата звернення: 12.10.2020).
11. Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. Москва : Прогресс, 2000. 536 с.

Допоміжна

12. Аристотель. Поэтика. // Аристотель. Сочинения. Том 4. Москва : Мысль, 1984.
13. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. Москва : Книга по Требованию, 2013.
URL:<https://www.bookvoed.ru/files/3515/11/09/98.pdf> (дата звернення: 05.10.2020).
14. Бодрийяр Ж. Символический Обмен и Смерть. Москва : Добросвет, 2000.
URL:https://royallib.com/read/bodriyyar_gan/simvolicheskiy_obmen_i_smert.html#0 (дата звернення: 12.09.2020).
15. Бодрийяр Ж. Симулякри і симуляція. Київ : Видавництво Соломії Павличко «ОСНОВИ», 2004. 118 с.
URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Jean_Baudrillard/Symuliakry_i_symuliatsiia.pdf (дата звернення: 18.10.2020).
16. Зражевська Н.І. Використання семіотичного методу в аналізі медіакультури. 2013.
URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/144557197.pdf>

- 17.Кассирер Э. Философия символических форм. Москва : Университетская книга, 2002. 398 с.
- 18.Квіт С. Масові комунікації. «Києво-Могилянська академія». 2008. Кронгауз М.А. Семантика. Москва : Издательский центр «Академия», 2005. 352 с.
- 19.Крейдлин Г.Е. Невербальная семиотика. Язык тела и естественный язык. Москва : Новое литературное обозрение, 2002. 592 с.
- 20.Культурологія як наукова дисципліна та її категорії. Сутність культури та її генеза. Курс лекцій. Донецьк, 2012. URL:<https://studfile.net/preview/5437159/>(дата звернення: 18.10.2020).
- 21.Лотман Ю.М. Статті по семиотике культури искусств. Електронний ресурс: URL:https://royallib.com/read/lotman_yuriy/stati_po_semiotike_kulturi_i_iskusstva.html#0 (дата звернення: 12.10.2020).
- 22.Махлина С. Семиотика сакрально-религиозных представлений. Алетейя, 2016. 172 с.
- 23.Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації. Львів: ПАІС, 2006. 120 с. URL:<https://studfile.net/preview/7195287/>(дата звернення: 05.09.2020).
- 24.Проблема знака и значения / Под. ред. И. С. Нарского. Москва : 1969.
- 25.Ткач Л.М., Клименкова В.О. Семіотичний аспект маніпуляції свідомістю через рекламу та засоби масової комунікації. 2016. Електронний ресурс: URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/75.pdf> (дата звернення: 12.10.2020).
- 26.Тэрнер В. Символ и ритуал. Москва : Наука, 1983. 277 с.
- 27.Успенский Б.А. Семиотика искусства. Москва : 1995. 360 с.
- 28.Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. / Перевод с итальянского В. Резник, А. Погоняйло. Санкт-Петербург : Symposium 2004, 548 с. URL:<http://www.philol.msu.ru/~discours/images/stories/speckurs/eco-la-struttura-assente.pdf> (дата звернення: 18.09.2020).
- 29.Юнг К.- Г. Человек и его символы. СПб. 2016. URL:https://royallib.com/read/yung_karl/chelovek_i_ego_simvoli.html#0 (дата звернення: 12.10.2020).